

ЕСУМ - Етимологічний словник української мови: У 7 т./ [ред.-упоряд. О.С.Мельничука]. - К.: Наук. думка, 1982-1989. -Т.1-3.

СС - Січова скарбниця. Легенди та перекази Нижньої Наддніпрянщини/ [упоряд., мов.редакція, передне слово і прим. В.Чабаненка]. - Запоріжжя: ЗДУ, 1999. - 492 с.

СУМ - Словник української мови./ [ред. колегія Білодід І. К., Бурячок А.А., Гнатюк Г.М. та ін.] - К.: Наук. думка, 1970-1980. - Т. 1 - 11.

Ф - Фасмер М.Этимологический словарь русского языка/ Пер. с нем. и доп. О.Н. Трубачева. - М.: Прогресс, 1964-1973.-Т. 1 -4.

Чабаненко - Чабаненко В.А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини: У 4 т. / Чабаненко В.А. - Запоріжжя: ЗДУ, 1992.

Я Нов - Новицкий Я. П. Народная память о Запорожье: Предания и рассказы, собранные в Екатеринославе 1875-1905 г./ Я.П. Новицкий. Репринт. воспроизведение изд.1911г. – Рига: Спридитис, 1990. – 118,[1] с.

Я Сл- Яворницький Д. Словник української мови/ Яворницький Д. - Катеринослав: Слово,1919. - Т.1. - 342 с.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті / [заг. ред. Ю.М.Бідзілі]. - Ужгород: ВАТ «Закарпаття», 2007. - 224 с.
2. Коваль А. Знайомі незнайомці: Походження назв поселень України/ Коваль А. - К.: Либідь, 2001. - 304 с.
3. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків: У 3-х тт./ [редкол.: П.С. Сохань (голова) та ін.] - К.: Наук. думка, 1990.

УДК 821.161.2Ю – 94.09

ПУБЛІЦИСТИЧНА ТВОРЧІСТЬ ПИЛИПА ЮРИКА

Чернявська Л.В., к. філол. н, доцент

Запорізький національний університет

У статті аналізуються особливості публіцистики Пилипа Юрика 2000-х років. Розглядаються проблемно-тематичні рівні публіцистики автора.

Ключові слова: образ автора, читач, публіцистика.

Чернявская Л.В. ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОЕ ТВОРЧЕСТВО ФИЛИППА ЮРИКА / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье анализируются особенности публицистики Филиппа Юрика 2000-х годов. Рассматриваются проблемно-тематические уровни публицистики автора.

Ключевые слова: образ автора, читатель, публицистика.

Chernyavska L.V. THE SOCIAL AND POLITICAL JOURNALISM P.YURYIKA / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The article is dedicated to the peculiarities of the social and political journalism of P.Yuryika of 1990-s years.

In article we was made an attempt to analyse the problematical and thematical peculiarities of anthores's publisistical novels.

Key words: the author's image, the reader, the social and political journalism.

Публіцистику називають літописом сучасності, бо вона в усій повноті відображає плинну історію, звернена до нагальних проблем суспільства - політичних, соціальних, філософських тощо, близька до художньої літератури. Як і белетристика, публіцистика тематично невичерпна, має величезний жанровий діапазон, багаті виразні ресурси. Усі ці особливості зумовили своєрідність образної системи публіцистичного стилю.

Над еволюцією лексичного інструментарію публіцистики працюють сучасні українські учені І. Брага, М. Волощак, В. Різун, О. Сербенська, М. Яцимирська, але ґрунтовні дослідження публіцистики ще попереду.

Далеко не кожний працівник мас-медіа може стати публіцистом, - для цього потрібний яскравий талант, великий власний життєвий досвід, глибокі знання в різних сферах дійсності, блискучий, зрозумілий багатьом стиль. Особливо це стосується регіональної преси, яка дещо загальмувала власний розвиток у обіймах державних органів.

У Запорізькому регіоні в постколоніальний період зросла кількість газет, але якість лишилася майже незмінною. Так, “Запорізька правда” продовжує працювати у фарватері вимог обласної ради та облвиконкому.

Російськомовна газета “Индустриальное Запорожье” час від часу змінює хазяїнів, але чесно служить кожному з них (зараз цей “незалежний орган” оспівує дії “Запоріжсталі” та “Індустріалбанку”).

Колишній “Комсомолец Запоріжжя” (орган обкому ВЛКСМ) змінив назву - тепер це “МИГ” і має всі ознаки табloidної преси, як більшість друкованих ЗМІ Запоріжжя “Наше время”, “Суббота плюс”.

Частина регіональних друкованих ЗМІ, такі як “Мрія”, “Верже”, “Бабушка”, “Дедушка”, – просто “жовті”.

Популярними в Запоріжжі є відверто антидержавні, антиукраїнські часописи “Выбор”, “Товарищ”, “Зеркало Запорожья”, а також преса партій Наталії Вітренко, партії Політики Путіна.

Єдиною дійсно незалежною та державницькою українською газетою в Запорізькій області була “Просто” Юрія Василенка, яка проіснувала трохи менше двох років і збанкрутувала.

На сьогодні серед запорізьких публіцистів, які не приховують свого патріотизму, виокремлюються Юрій Василенко, Пилип Юрик, Леонід Сосницький (Романовичов), Володимир Москаленко.

Народився Пилип Юрик 1 грудня 1956 року в селі Баланди Некам'янського району на Черкащині. Закінчив Звенигородський сільгосптехнікум (1975), Дніпропетровський сільгоспінститут (1983), відділення журналістики Київської ВПШ (1989). Працював обліковцем рільничої бригади, агрономом, завідувачем виробничим відділом, журналістом районної газети (сmt. Томаківка), обласної молодіжки “Прапор юності” (Дніпропетровськ), Запорізького обласного радіо, кореспондентом міської газети “Запорозька Січ”, нині – газети «Запорізька правда».

Друкувати твори Пилип Юрик почав у районній газеті “Радянське життя” (сmt. Томаківка, Дніпропетровської обл.) 1978 року. Потім в обласних газетах, “Сільських вістях”, “Голосі України”, “Кримська світлиця”, альманахах, колективних збірках. Серед них журнали “Перець” і “Вітчизна”, газети “Таківниця”, “Від вуха – до вуха”, “Веселі вісті”, альманахи “Хортиця”, “Веселий курінь”, “Весела Січ” (Запоріжжя), антологія віршів про матір “Синівська молитва” (Київ), антологія придніпровського гумору “Пригоди Івана Сміхована” (Дніпропетровськ).

Пилип Юрик – відомий у регіоні письменник. У 1993 році він видав збірку поезій “Пісня волі”, у 1998 – збірку гумору й сатири “Даремний переляк”, 2001 – “П'ятнадцята премія”.

Пилип Юрик - лауреат премії журналу “Перець”, Міністерства культури України “Автора! Автора!” (1989 р.), конкурсів “Весела Січ” (1997, 1998, 2000 та 2001 рр.), Всеукраїнської літературної премії імені Степана Руданського (1999 р.), Член Національної Спільки письменників України.

У газеті “Запорозька Січ” Пилип Юрик був відповідальним секретарем, кореспондентом. Він запровадив такі сторінки часопису: “Січовий майдан” (козацька тематика), “Слово” (мовознавча сторінка), “Кресало” (гумор), “Світлиця”(народознавство) і “6 соток” (поради городників, садівників), що яскраво свідчить про тематичні та проблематичні переваги журналіста, їх різноманітність. Нині журналіст працює в газеті «Запорізька правда».

У своїх публікаціях Пилип Юрик порушує різні за характером проблеми: національні, соціальні, психологічні, етичні, філософські. Публіцист не просто описує чи констатує факти, повідомляє про сучасні проблеми, - він роз'яснює й переконує, полемізує й викриває, закликає до дії, агітує й пропагує.

Наприклад, у публікації “На Аскольдовій могилі – України цвіт” (Запорозька Січ, 2006. - 28.01.) роз'яснює суть подвигу юних киян під Крутами. Пилип Юрик полемізує, звертаючись до читача з риторичними запитаннями: “Муравйов же, захопивши Київ, влаштував безжалісний терор. За почуте українське слово, за вишиту сорочку – розстріл. І близько п'яти тисяч киян тоді загинуло. А якби саме вони не відсиджувалися в затишних квартирах, а вийшли проти ворога. Чи змогли б узяти Київ більшовики? Чи більшість із захисників не залишилася б живою? Та й чи не краще загинути в бою, ніж бути розстріляним під тином?” Зрештою, автор моралізує і тут проглядається колишній сільський

парторг: “І всі ми повинні шанувати їх не менше, ніж грецький народ своїх героїв. Бо вони віддавали життя за нас, за українську незалежність і волю”.

На шпальтах “Січового майдану” Пилип Юрик послідовно порушує проблеми відродження козацької слави, виховання гордості за героїв України. Наприклад, інтерв’ю Пилипа Юрика з Володимиром Мельником “На Запоріжжі має бути єдине козацтво!” (Запорозька Січ, 1998. - 17.04.)

Проте інколи між рядками ми бачимо іронію. Так, у статті “Діти під захистом козаків: ні куріння, ні наркоманії” (Запорозька Січ, 2004. - 16.11.), вріз подає анонс “величної” події. Провівши паралель з сумнозвісною трагедією в Беслані, Пилип Юрик повідомляє, що вперше в Україні за ініціативи міського голови проводиться експеримент: десять шкіл міста віддано під охорону козацькому війську Запорозькому Низовому. А на фото козачки в чорних одностроях, саме таку форму носили дореволюційні жандарми, які виконували репресивні функції. Не так давно військо экс-мента Панченка “охороняло” ринок Анголенко, після чого було відкрито кримінальну справу за здирництво, за що нинішній “верховний отаман” (такої посади у козаків ніколи не існувало) Олександр Панченко відсидів значний термін. Чим не вихователі молоді?

І тут же Пилип Юрик вибухає статтею “Час, іде, а про єднання — тільки розмови”, у якій подає аналіз “брунькування” єдиного козацтва на безліч невеличких групок. “Вибачайте, читачу, що всіх не запам’ятав. На Рябкові бліх менше, ніж у нас козацтв. І кожен отаман — святіший папи римського. Тільки він — справжній патріот, справжній козак і справжній герой, на якого треба рівнятись. Усі інші, на його думку, — артисти цирку, клоуни і т.д.”

Отут уже дістається сучасним запорізьким отаманам: “Один отаман — на державній посаді. Другий отримує відсоток від козаків, які займаються охоронною діяльністю. Третій же, як він каже, “колядує”, випрошуючи гроші в підприємців. За рік ним була зібрана ледь не тисяча гривень! Отаман, маючи оту ледь не тисячу гривень, як би йому не хотілося, не прожив би й сам. А ще ж — сім’я, оплата приміщення канцелярії, телефону, влаштування святкових заходів тощо. А він — живий і не надто худий!”

Згадується і Олександр Панченко: “Інший отаман, але вже верховний, мов біблійний батько, пригортає усіх блудних синів, які проклинали гетьмана Муляву. Їм на священній Хортиці вручали погони. Та не рядових козаків, не звичайних старшин. Київський розкольник Сагайдак отримав із теплих отаманових рук відзнаки полковника. А пізніше, за прикладом того ж верховного, забрав частину Київського козацтва, оголосив себе найголовнішим отаманом і створив там ще одне Військо Запорозьке.”

Та легко можна узнати “патріота” за справами його..., “нещодавно верховний з козаками їздив до Криму. Але не по сіль. “Захищати” росіян від автохтонного народу — кримських татарів. Не робили цього його орли ранньою весною, не спланували й на осінь. Найкраще їм це зробити на початку оздоровчого сезону. Покажуть москвичам чи пітерцям сюжет, що в Криму росіян ледь не вбивають, і що козаки навіть змушені охороняти братів-слов’ян. Куди поїдуть відпочивати москвич із пітерцем? У Сочі, Новоросійськ — подальше від Криму. Везимуть свої заощадження не в Україну, а в Росію.” Бо дуже вже верховний “хоче створити Республіку Козакію, або Азовську Республіку на теренах України, і козаки, за його словами, повинні разом із донцями й кубанцями захищати населення східних і південних областей від Києва та Львова, від галицьких впливів, від католицизму й тому подібного.”

Після такої аналітики Пилип Юрик робить висновок: “Люди, які приходять до влади, намагаються об’єднати суспільство. Адже гуртом і батька добре бити. Чи зможуть це зробити отамани, які вчинили розкол? Чи буде Україна цілою, якщо вже зараз пропагується нова автономія на її теренах? Такі люди швидше приведуть до громадянської війни, ніж до єднання. Тому, зваживши всі “за” й усі “проти”, скажу відверто: “Слава Господові, що не дав до ваших рук зброю, а тим більше — владу”.

Пилип Юрик – член запорізької громади РУНВіри “Оріяна” (Рідна Українська Народна Віра), тому під іменем Полян Юрик читач знаходить публікації про події в громаді, про сутність дохристиянських українських свят (наприклад, інформація “Калита і день народження “Оріони” Запорозька Січ, 1999. - 18.12. – С. 3.); про новинки літератури рунвірівців (наприклад, про презентацію книги Сергія Плачинди “Лебедія” (“Книга про нашу минувшину та праукраїнців” Запорозька Січ, 2006. - 24.01. – С. 8); Інформаційна стаття про відкриття Храму Сонця в Богоявленому (“Освячено перший в Україні Храм Сонця” Запорозька Січ, 2006. - 30.09. – С. 8).

На сторінці “Слова” публіцист послідовно обстоює упосліджене в регіоні право українців на рідну мову. Пилип Юрик у своїх творах доводить: найміцніший цемент, що об’єднує етнографічний народ і перетворює його на свідому націю, – соборна літературна мова. Народ, який не має єдиної літературної мови, не закінчена свідоміа нація й щастя бути державним не знає; такий народ і політично не сильний, чому легко потрапляє в залежність від сильнішого сусіда.

Кожна сторінка “Слова” подає етимологічні етюди, довідки з мовознавства, українського правопису, коротку історію крилатих слів. Інколи сторінка “Слова” публікує короткі відомості про мовознавців

“Словники Іллі Кириченка” (5.12.06), нерідко можна знайти уривки з книг чеського письменника Іржі Томана.

Тут же подаються нариси, замальовки про тих, хто стоїть в обороні рідного слова в Запоріжжі: “Фанатично закохана в мову” (Запорозька Січ, 2001. - 24.02.), “Вихователька патріотів України” (Запорозька Січ, 1999. - 23.11.).

Проте Пилип Юрик гнівно виступає проти тих, хто нищить українське слово. Так, він друкує статтю “Не лякайте мовою медсестер — вони розумніші, ніж вам здається” (“Запорозька Січ”, 17.01.2004 р.). Це відповідь на публікацію Павла Бауліна, в якій той заявляв, що скоро почнуть штрафувати медсестер, які не послуговуються на роботі державною мовою

Не забуває Пилип Юрик і про українське телебачення. Так, у сатиричній рецензії “Сім мішків вовни в гарно розрекламованій кінокартині” (ЗС. — 2004. — 07.01. — С. 8) він збиткується над постановкою “Вечори на хуторі біля Диканьки”. Автор блискуче глузує над образом, створеним Веркою Сердючкою. “Одне слово, творили хлопці, що хотіли. Тільки ж як далеко такій кінокартині до України, її звичаїв і традицій!” І Пилип Юрик висипає цілу низку ляпів, недоречностей, що ніяк не пов’язані зі звичаями нашого народу, допущених постановниками фільму. На жаль, у рецензії допущено помилку - замість прізвища Олекси Воропая, автора книги “Звичаї нашого народу”, надруковано “Олекса Бородай”.

Отже, найчастіше Пилип Юрик у своїй публіцистиці висвітлює такі теми:

- героїчне минуле України та роль особистості в історії;
- виховання молоді на засадах козацької педагогіки;
- походження й розвиток української мови, культура мовленого слова;
- питання розвитку сучасної української культури;
- витоки дохристиянської віри українців.

Прикметно, що сам Пилип Юрик сповідує ідеї Івана Огієнка: “Без добре виробленої рідної мови нема всенародної свідомості, без такої свідомості нема нації, а без свідомої нації — нема державності, як найвищої громадської організації, в якій вона отримує найповнішу змогу свого всебічного розвитку і виявлення” [1, 3]. Чи не тому журналіст пише тільки українською мовою, навіть коли від цього має матеріальні збитки (не секрет, що шпальта в російськомовному четверговому “Перекурі” оплачується на порядок більше), але Пилип Юрик друкувався тільки в “Запорозькій Січі”, тепер україномовній «Запорізькій правді».

ЛІТЕРАТУРА

1. Огієнко І. Наука про рідномовні обов’язки. — К.: АТ Обереги, 1994. — 72 с.

УДК 811. 161.2: 81’ 27: 398.9

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПРИСЛІВ’ЯХ І ПРИКАЗКАХ

Юдіна М. М., студент

Запорізький національний університет

У статті здійснено спробу виявлення та класифікації гендерних стереотипів у пареміях у системі жанрів українського фольклору. Об’єктом аналізу є українські прислів’я і приказки, що відображають родинні стосунки. Предметом аналізу є особливості соціокультурної поведінки чоловіків та жінок як суб’єктів гендерних відносин.

Ключові слова: гендер, гендерні стереотипи, паремії.

Юдина М.Н. ГЕНДЕРНЫЕ СТЕРЕОТИПЫ В УКРАИНСКИХ НАРОДНЫХ ПОСЛОВИЦАХ И ПОГОВОРКАХ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье осуществлена попытка выявления и классификации гендерных стереотипов в паремиях в системе жанров украинского фольклора. Объектом анализа являются украинские пословицы и поговорки, отображающие семейные отношения. Предметом анализа стали особенности социокультурного поведения мужчин и женщин как субъектов гендерных отношений.

Ключевые слова: гендер, гендерные стереотипы, паремии.

Yudina M.M. GENDER STEREOTYPES AT THE UKRAINIAN PROVERBS AND SAYING / Zaporizhzhya National University, Ukraine.